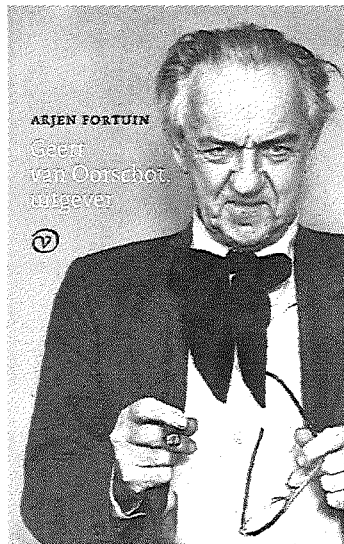

Geoefende ruziemaker

Geert van Oorschot, uitgever.
Auteur: Arjen Fortuin.
Prijs: 45 euro (765 blz.).
★★★★☆

In *Geert van Oorschot*, uitgever schetst Arjen Fortuin het leven van de legendarische Amsterdamse boekenman. Van Oorschot leidde een turbulent leven vol drama, ruzie en belangrijke boeken.

Hans Renders

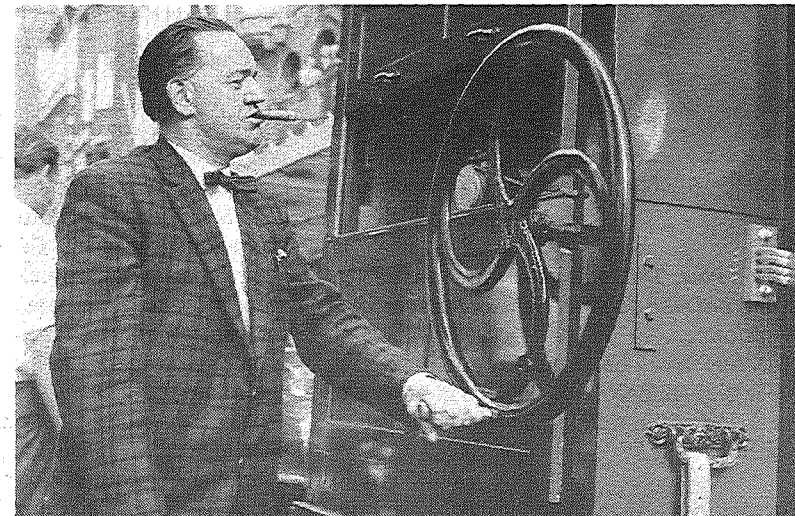
*Dagboek van het
Weerden
13-11-2015*

Uit de biografie van Geert van Oorschot (1909-1987), geschreven door Arjen Fortuin, wordt op bijna elke bladzijde duidelijk hoe de persoonlijkheid van deze uitgever van invloed was op zijn bedrijfsvoering. En met die persoonlijkheid van de in Vlissingen geboren Van Oorschot en aan de Amsterdamse Herengracht groot geworden uitgever zat het wel goed. In de lijn van zijn fonds was Van Oorschot een theatrale, principiële en tegenstrijdige man.

Hij leidde een turbulent leven. In Vlissingen was hij lid van de proletarisch socialistische toneelvereni-

ging en las hij naar eigen zeggen al voor zijn tiende Multatuli en Herman Heijermans, werd hij op zijn veertiende lid van de Jeugdbond voor Onthouding (JVO) en debuteerde hij op zijn zestiende in het bondsblaadje *De onthouder*. Zijn reputatie in linkse kringen steeg helemaal toen hij als principieel dienstweigeraar de gevangenis in ging.

Na zijn vrijlating ging hij bij de JVO aan het werk als reizend verkoper van boeken, brochures en kampeerartikelen. Van boekhandel naar boekhandel trekkend schreef hij strijdbare gedichten; in 1930 publiceerde het Rotterdamse schrijvers-

Geert van Oorschot op het Rembrandtplein, omstreeks 1955.

FOTO UITGEVERIJ VAN OORSCHOT

collectief Links Richten zijn eerste dichtbundel. Het boekje verkocht goed, meer dankzij Van Oorschots colportagetalenten dan om zijn kwaliteiten als dichter. Behalve boekhandels bezocht hij ook villa's. Als een dienstmeisje dan opendeed met de mededeling dat meneer niet thuis was, antwoordde Van Oorschot: „Dan is meneer zeker zijn kop vergeten, want die stond

achter het raam.”

Van Oorschot is dan wel uitgever geworden van de belangrijkste literatuur uit Nederland (Menno ter Braak, E. du Perron, Willem Frederik Hermans, Gerard Reve) en daarbuiten (Céline, Tsjechov, Dostojevski, Toergenjev, Gogol), in feite was hij meer in politiek dan in literatuur geïnteresseerd. Hij heeft zo'n beetje elke kant van het politieke

spectrum verkend, van OSP naar SDAP en PvdA naar DS'70, maar als constante tot aan zijn laatste snik was hij anticommunistisch. Al wedijverde dat met zijn overtuigde hekel aan katholieken. Het waren opvattingen die hij met oude makers uit zijn socialistische verleden en latere *Parool*-mannen Frans Goedhart en Sal Tas deelde.

Fortuin laat mooi zien hoe Van Oorschot de man die zoveel links-propagandistische teksten in een keur van tijdschriftjes had gepubliceerd in de jaren twintig en dertig na de oorlog de schrijvers rond het tijdschrift *Forum* canoniseerde, toen hij zijn eigen uitgeverij begon. Die schrijvers waren met name de in 1940 overleden Ter Braak en Du Perron; wel antifascisten, maar bepaald geen linkse rakkers toen zij de literaire wereld in de jaren dertig domineerden. Als redacteurs van *Forum* hadden ze Van Oorschot nog de pas afgesneden toen die zijn socialistische rijmelarij ter publicatie aanbood.

Van Oorschot was pas na de Tweede Wereldoorlog naar het gedachtegoed van Ter Braak en Du Perron opgeschoven; ze werden postume vrienden die hij met een overweldigende trouw overlaadde. Het is niet overdreven te zeggen dat Ter Braak en Du Perron dankzij de inspanningen van Van Oorschot nu als patroonheiligen van de

Arjen Fortuin.

Nederlandse literatuur worden beschouwd.

Van Oorschot is vaak een 'dodemensenuitgever' genoemd, en inderdaad, bijna alle verzamelde werken die hij uitgaf, waren van overleden auteurs. Dat kwam wel goed uit, want die konden niet klagen over geld. Van Oorschot was een man van het grote gebaar, maar tegelijkertijd kon hij zeer zuinig zijn. Dus iemand inhuren

om drukproeven op zetfouten te controleren vond hij te duur, met als resultaat dat veel van de boeken uit zijn fonds een endemische hoeveelheid drukfouten bevatten.

Grote plannen met nog grotere begrotingen werden er gemaakt. De verzamelde werken van alle grote Russische klassieken uit de negentiende eeuw, het verzameld werk van Ter Braak, Du Perron, Johan Brouwer, in vele delen en op prach-

tig dundrukpapier gedrukt. Meestal begon zo'n project met de vaststelling: ik heb geen geld. Dus moest er gebedeld worden. Voor de verzamelde werken van Multatuli lukte het hem zelfs om het koningshuis in de buidel te laten tasten.

Fortuin besteedt ook veel aandacht aan de vele persoonlijke drama's van Van Oorschot. (Veel daarvan was al in verholde vorm te lezen in de paar romans die Van Oorschot onder het pseudoniem R.J. Peskens publiceerde.) Door de scheiding van zijn eerste echtgenote zag hij zijn kinderen uit dat huwelijk lange tijd niet, zijn zus kwam onder de tram en het grootste drama was de zelfmoord van zijn negentienjarige zoon Guido.

Wouter van Oorschot nam na de dood van zijn vader de uitgeverij over na enige interne personeelstrubbelingen. Uitgeverij Van Oorschot is sinds dit jaar eigendom van enkele *gentlemen investors* en er staat weer een echte uitgever aan het roer in de persoon van Mark Pieters. Als hij in de geest van zijn legendarische voorganger handelt, gaat hij nu eindelijk eens de al 25 jaar geleden aangekondigde brieveneditie met de ruim vijftienduizend brieven van Geert van Oorschot uitgeven, in dundruk natuurlijk. Uit de mooi geschreven biografie van Arjen Fortuin weten we al dat het prachtige brieven zijn.